

Lausuntoyhteenveto: Galileo-satelliittinavigointijärjestelmän julkisesti säännellyn satelliittipalvelun (PRS-palvelun) lainsäädäntökehystä koskevasta arviomuistiosta

Liikenne- ja viestintäministeriön verkko-osasto pyysi lausuntoja julkisesti säänneltyä satelliittipalvelua koskevan kansallisen lainsäädännön uudistamista koskevasta arviomuistiosta. Lausuntokierros järjestettiin 11.11.–10.12.2021. Lausuntopyyntö lähetettiin Vahva-asianhallintajärjestelmän kautta. Lisäksi se julkaistiin Valtioneuvoston Hankkeet -sivustolla, jolla on julkaistu myös saadut lausunnot.

Lausunnot pyydettiin seuraavilta: Oikeuskanslerinvirasto, valtioneuvoston kanslia, oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, puolustusministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Tietosuojavaltuutettu, Liikenne- ja viestintävirasto, Rikosseuraamuslaitos, Ilmatieteen laitos, Väylävirasto, Huoltovarmuuskeskus, Business Finland, Maanmittauslaitos, Pääesikunta, Rajavartiolaitoksen esikunta, Poliisihallitus, Suojelupoliisi, Suomen Erillisverkot Oy (jatkossa *Erillisverkot*) ja Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy

Oikeuskanslerin virasto huomautti lausunnossaan yleisellä tasolla, ettei oikeuskansleri osallistu lainvalmisteluun. Laillisuusvalvonnallinen arvio esityksestä on siten yleensä tehtävissä vasta, kun käytävissä on hallituksen esitysluonnos perusteluineen. Arviomuistiosta oikeuskansleri lausuu vain, jos säädöshankkeessa on tunnistettavissa jo luonnoksen perusteella seikkoja, joihin laillisuusvalvonnan näkökulmasta on perusteltua jo varhaisessa vaiheessa kiinnittää huomiota, ja se lausuu arviomuistion osalta kolmesta seikasta:

Ensinnäkin Oikeuskanslerin virasto tunnistaa asiassa keskeiseksi perustuslain 124 §:n säännökset julkisesta hallintotehtävästä. Se toteaa, että perustuslakivaliokunta on suhteellisen vakiintuneessa käytännössään korostanut, että julkisen hallintotehtävän säätäminen yksityiselle on perusteltava riittävän seikkaperäisesti myös tehtävän uskomisen tarkoituksenmukaisuuden suhteen.

Perustuslakivaliokunnan mukaan tarkoituksenmukaisuusarvioinnissa tulee hallinnon tehokkuuden ja muiden hallinnon sisäisten tarpeiden lisäksi kiinnittää erityistä huomiota yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen tarpeisiin. Siten tarkoituksenmukaisuusvaatimus voi palveluiden tuottamiseen liittyvien tehtävien kohdalla täytyä helpommin kuin esimerkiksi yksilön tai yhteisön keskeisiä oikeuksia koskevan päätöksenteon kohdalla. Oikeuskanslerin viraston mukaan arviomuistion ja niin kutsutun PRS-päätöksen valossa kyse on kokonaan lakisääteisestä julkisesta tehtävästä. Se myös huomauttaa, että perustuslakivaliokunnan käytännössä PL 124 §:ää on tulkittu siten, että julkisen hallintotehtävän siirtäminen on lähtökohtaisesti kiellettyä. Merkityksellisenä on pidetty siirrettävän tehtävän teknisluonteisuutta, viranomaisvalvonnan ulottuvuutta ja alihankkijaan kohdistuvia laatu- ja muita vaatimuksia. Tässä tapauksessa lähtökohtaisesti pitäisi osoittaa jo laissa, onko tehtävä Erillisverkoilla vaiko sen perustetavalla tytäryhtiöllä. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin sallinut eräissä sääntely-yhteyksissä poikkeuksia ja mahdollinen kuuluminen näiden poikkeusten piiriin on siten arvioitava ja perusteltava.

Toiseksi Oikeuskanslerinvirasto kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että rahoitusta ja mahdollista voittoa koskevin osin esitys on perusteltua laatia siten, että järjestely täyttää EU:n valtioneuvoston sääntelyn vaatimukset niin, että rahoitus kohdistuu lailla säädettyyn julkiseen hallintotehtävään sen kustannuksia vastaavasti. EU-lainsäädäntö sallii usein kohtuullisen voittomarginaalin, mutta kyse ei voi olla markkinaperusteisesta liikevoitosta.

Kolmanneksi Oikeuskanslerin virasto toteaa, ettei arviomuistiosta käy täysin selkeästi ilmi, ovatko luonnokset sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 44 luvun rangaistussäännöksiksi tarkoitettu puhtaasti viittaussäännöksiksi rikoslain voimassa olevaan sääntelyyn vai onko tarkoituksena laajentaa rikoslain 38 luvun 7 a §:n, 38 luvun 8, 8 a ja 8 b §:ien ja 38 luvun 1 ja 2 §:ien tunnusmerkistöjä. Mikäli kyse on vain viittaussäännöksestä, tulee sääntelyssä noudattaa pelkän viittaussäännöksen kirjoittamistekniikkaa. Mikäli taas tarkoituksena on laajentaa tunnusmerkistöä, tulee sääntely tehdä muuttamalla rikoslakia.

Oikeusministeriö toteaa lausunnossaan, että yleiseen tietosuoja-asetukseen ei pääsääntöisesti ole tarpeen viitata. Informatiivisiin viittaussäännöksiin tulisi lainsäädännön yhtenäisyyden vuoksi suhtautua pidättyvästi. Riittävää olisi yleensä ottaa asiasta korkeintaan maininta hallituksen esityksen perustelutekstiin.

Sen sijaan oikeusministeriö toteaa, että perusvalmistelussa olisi syytä arvioida henkilötietojen käsittelyä laajemmin. Ensinnäkin olisi arvioitava, käsitelläänkö julkisesti PRS-palvelussa henkilötietoja. Lisäksi olisi arvioitava, käsitelläänkö palvelussa tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja tai muutoin valtiosääntöisesti arkaluonteisia henkilötietoja. Jos henkilötietoja käsitellään, olisi lisäksi arvioitava muun muassa, mikä on kaavaillun käsittelyn tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa tarkoitettu henkilötietojen käsittelyperuste ja onko rekisterinpitäjältä tarpeen säätää kansallisen liikumavaran puitteissa, vai määräytyisikö se yleisen tietosuoja-asetuksen yleissääntelyn perusteella.

Valtiovarainministeriö toteaa lausunnossaan, että PRS-palvelua tulisi voida käyttää Erillisverkkojen Virve 2.0 -päätelaitteiden lisäksi myös muissa valtion viranomaisten päätelaitteissa, esimerkiksi Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorin tarjoamissa mobiilipäätelaitteissa tai ajoneuvojen navigointi- ja paikannuslaitteissa. Tärkeää olisi PRS-palvelun laaja käyttöönotto, kuitenkin ilman käyttövelvoitetta. Valtiovarainministeriö suosittaa, että palvelun hinnoittelu olisi omakustanneperusteista. Puhutaan paikannuspalvelun lisäksi palveluntuottaja voisi tuottaa myös muita paikannukseen liittyviä lisäarvopalveluita, joita tämä omakustannusperusteisuus ei kuitenkaan koskisi. Valtiovarainministeriö esittää, että omakustannehinnoittelun periaatteet kirjattaisiin hallituksen esitykseen ja sitä kautta myös Erillisverkkojen yhtiöjärjestykseen.

Lisäksi viranomaiskäyttäjien vaikutusmahdollisuudet PRS-palveluun tulisi turvata esimerkiksi perustamalla turvallisen paikannuksen käyttäjäfoorumi, johon nimettäisiin valittuja turvallisuudesta vastaavia käyttäjäviranomaisia.

Jotta PRS-palvelun resursointi konsernin emoyhtiössä olisi vakaalla pohjalla, valtiovarainministeriö esittää, että hallituksen esitykseen kirjattaisiin vastaavanlainen toiminnallinen, taloudellinen ja hallinnollinen erottamisvaatimus kuin julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta annetun lain (jatkossa *TUVE-laki*) 6 §:ssä. Erottamisvaatimus ei estäisi PRS-palvelun ja Virve 2.0 -palvelun yhteensovittamista, mutta varmistaisi molempien toimintojen riittävän resursoinnin sekä turvallisuuden ja varautumisen hallinnan.

Valtiovarainministeriön näkökulmasta on keskeistä ratkaista hankkeen käyttöönottoon liittyvät rahoituskysymykset julkisen talouden kannalta kestävällä tavalla. Arviomuistiosta tämän osalta on annettu hyvin niukasti tietoa. Perusteellinen arviointi hankkeen kokonaiskustannuksista, asiakasmaksujen mitaluokasta ja valtiontaloudellisista vaikutuksista on keskeinen osa lainsäädäntöhanketta. Järjestelmän käyttöönottoon liittyvän rahoitusmallin osalta tulisi tehdä erilaisia skenaarioita, liittyen mm. käyttäjämääräoletuksiin. Rahoitusmallin tulee olla selkeä ja on perusteltua huomioida myös järjestelmän elinkaarikustannukset. PRS-palvelun käyttöönoton rahoitusta tulisi peilata TUVE-lain mukaiseen turvallisuusverkon verkko- ja infrastruktuuripalvelujen hinnoittelua koskevaan lainsäädäntöön.

Lopuksi valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota hankkeen aikatauluun. Taloudellisia vaikutuksia tulisi tuoda mahdollisuuksien mukaan jo vuosien 2023 –2026 julkisen talouden suunnitelman prosessiin. Valmistelua tulisi avata valtiovarainministeriön budjettiosaston suuntaan erityisesti rahoituskysymysten osalta. Lisäksi, kun määrärahatarpeet esitetään budjetti- tai kehysprosesseissa, esitykseen mahdollisesti liittyvien ministeriöiden ehdotusten tulee olla yhteneväiset. Keskenään toisistaan tai ajantaisesta toimintasuunnitelmasta poikkeavat ehdotukset eivät etene valmistelussa jouhevasti.

Puolustusministeriö pitää ehdotettuja lainsäädännöllisiä toimia perusteltuina, tarpeellisina ja kokonaisuutena toteuttamiskelpoisina. Lisäksi on tärkeää, että puolustushallinto voi osallistua lainsäädännön valmisteluun. PRS-palvelu liittyy kiinteästi turvallisuusviranomaisten tehtäväkenttään ja Puolustusvoimien mahdollisuutta osallistua käyttövaltuuksien myöntämisprosessiin uusien käyttäjien liittyessä palvelun käyttäjiksi tulisi selvittää osana lainsäädännön valmistelua. Avoimiin kysymyksiin liittyen rahoitusjärjestelyjen osalta puolustusministeriö toteaa, että Erillisverkot tuottaa jo nykyisellään palveluita eri viranomaisille, ja näiden palveluiden osalta toteutetaan lähtökohtaisesti omakustannushinnoittelua. Ei siten välttämättä olisi perusteltavissa, että nyt vastaavasta palvelun tuottamisen kokonaisuudesta edellytettäisiin taloudellista voittoa.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 32 a lukuun ehdotettujen säännösmuutosten osalta puolustusministeriö toteaa seuraavaa. PRS-palvelun vastuviranomaista koskevan 271 a §:n osalta puolustusministeriö esittää huomioitavaksi toiminnan turvaamisen poikkeusoloissa. PRS-palvelun tarjoajia koskevassa 271 b §:ssä Puolustusvoimat mainitaan yhtenä palveluntarjoajana. Pykälää koskevassa alaviitteessä todetaan, että Puolustusvoimat palvelee pääsääntöisesti maanpuolustuksen loppukäyttäjätahoja, ja että ei ole tarkoituksenmukaista tuoda jaottelua siviili- tai maanpuolustuksen loppukäyttäjiiin palveluntarjoajaa koskevaan sääntelyyn. Selvyyden vuoksi olisi tärkeää todeta, että Puolustusvoimia ei tule velvoittaa tarjoamaan palvelua muuhun kuin maanpuolustukselliseen tarkoitukseen. Lopuksi puolustusministeriö kiinnittää lausunnossaan huomiota PRS-palvelun vientivalvontaa koskevan 271 f §:n osalta siihen, että kiireellisissä kansainvälisissä tehtävissä joudutaan huomioimaan tulevaisuudessa ulkoministeriön luvan myöntämisestä aiheutuva viive, mikäli lähetettävällä joukolla on kalustoa, joka käyttää PRS-palvelua.

Tietosuojavaltuutettu suosittelee, että PRS-lainsäädännön tietosuojakysymysten tarkastelu aloitetaan arvioimalla, kuuluuko ehdotettu sääntely EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ((EU) 2016/679), tai ns. rikosasioiden tietosuojadirektiivin ((EU) 2016/680) ja sitä kautta henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018, jäljempänä *rikosasioiden tietosuojalaki*) soveltamisalan piiriin. Alustavassa 271 b §:n säädösehdotuksessa on listattu palveluntarjoajien tehtävät, mutta arviomuistion perusteella on vielä toistaiseksi vaikeaa arvioida tarkemmin alustavan esitysluonnoksen mahdollisia liittymäkohtia henkilötietojen käsittelyyn, joten asiasta on lausuttu yleisellä tasolla.

Lausunnossaan tietosuojavaltuutettu kehottaa välttämään jäsenvaltiossa yleisen tietosuoja-asetuksen artikloiden toistamista. Tästä voidaan kuitenkin poiketa yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 8 perustelukappaleen mukaisesti siinä määrin kuin johdonmukaisuus ja kansallisten säännösten ymmärrettävyys edellyttävät esimerkiksi yleisen tietosuoja-asetukseen tai kansalliseen rikosasioiden tietosuojalakiin liittyvän informatiivisen viittaussäännöksen ottamista kansalliseen lainsäädäntöön. Tällainen tilanne voisi olla käsillä, jos on tarpeen selvittää, miltä osin ehdotetussa laissa säädetty henkilötietojen käsittely kuuluu yleisen tietosuoja-asetuksen ja miltä osin rikosasioiden tietosuojadirektiiviä täytäntöönpanevan kansallisen rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalaan. Lisäksi kansalliseen erityislainsäädäntöön voi olla tarpeen tehdä tarkennuksia siltä osin, kun yleinen tietosuoja-asetus ei sovellu, vaan sovelletaan rikosasioiden tietosuojalakia. Myös esimerkiksi erityisten henkilötietoryhmien käsittelyn vuoksi voi olla perusteltua säätää yleistä tietosuoja-asetusta yksityiskohtaisempaa erityislainsäädäntöä kansallisesti.

Tietosuojavaltuutettu kehottaa arvioimaan, sisältyvätkö PRS-palveluun liittyvät aika- ja paikannustiedot henkilötietojen määritelmään, sillä aika- ja sijaintitiedot voivat tilanteesta riippuen olla yleisen tietosuojasetuksen 4 artiklassa tarkoitettuja henkilötietoja, jos luonnollinen henkilö voidaan suoraan tai epäsuorasti tunnistaa niistä. Lainsäädäntöhankkeissa olisi syytä etukäteen pyrkiä tunnistamaan henkilötietojen luonne (onko kyse tavallisista henkilötiedoista vai erityisistä henkilötietoryhmistä) sekä havainnoida käsittelytilanteet. Tietosuojavaltuutettu kiinnittää tältä osin huomiota perustuslakivaliokunnan paikkatietoja koskevaan käytäntöön. Henkilötietojen suojaa koskevista kansallisista säännöksiä tulee hallituksen esityksestä käydä ilmi, mistä kansallinen liikkumavara on johdettu sekä henkilötietojen käsittelyperuste. Tietosuojavaltuutettu kehottaa tutustumaan yleisen tietosuojasetuksen täytäntöönpanotyöryhmän loppumietintöön (Oikeusministeriön julkaisu 8/2018) sekä perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 14/2018 vp).

Liikenne- ja viestintävirasto pitää välttämättömänä, että PRS-palveluoperoinnin määrärahat mitoitetaan ja rahoitusmalli toteutetaan niin, että Liikenne- ja viestintävirastolle tätä varten osoitettava rahoitus riittää kaikissa tilanteissa kattamaan kustannukset. Taloudelliset riskit eivät saa jäädä viraston kannettavaksi, sillä se vaarantaisi muiden lakisääteisten tehtävien hoitamisen, eikä viraston muille tehtäville osoitettua rahoitusta voida käyttää kattamaan PRS:stä aiheutuvia kustannuksia. Rahoitusmallia tulisi arvioida niin, että riskit olisivat mahdollisimman pienet Liikenne- ja viestintävirastolle ja rahoitus järjestetty tarkoituksenmukaisella tavalla. Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, että rahoitusmalli kuvataan siten, että vuosittaiset käyttömaksut ja niiden edellyttämä subventiotarve täyttävät kaikissa tapauksissa PRS-palvelun operointivaiheen kustannukset.

Liikenne- ja viestintävirasto kannattaa Erillisverkkojen mahdollisuutta kohtuulliseen valtiontukisääntöön sallimaan voittomarginaaliin, mikäli se edistäisi Erillisverkkojen edellytyksiä PRS-palvelun liiketoimintariskien kantamiseen. Mahdollinen liiketoiminnan voitto tulisi käyttää PRS-palvelun kehittämiseen.

Liikenne- ja viestintävirasto pitää kannatettavana, että vastaava TUVE-lain 6 §:n erottamisvaatimus otettaisiin lainsäädäntöön myös PRS-palvelun tuottamisen osalta sillä edellytyksellä, että erottaminen ei estäisi PRS ja Virve 2.0 -palveluiden suunniteltua yhteensovittamista ja että yhteisiä resursseja voitaisiin käyttää mahdollisimman tehokkaasti. Erottamisvaatimuksen toteuttamisella voi olla kustannusvaikutuksia operointivaiheessa, vaikka palvelutuotanto pyrittäisiinkin järjestämään mahdollisimman tehokkaasti. Liikenne- ja viestintävirasto korostaa suunnitellussa aikataulussa tapahtuvan lain voimaantulon tärkeyttä ja kannattaa esityksen antamista budjettilakina.

Rikosseuraamuslaitos toteaa sääntelykokonaisuuden vaikuttavan perustellulta. Teknologian nopean muutostahdin vuoksi teknisiä vaatimuksia ei ole tarkoituksenmukaista määritellä liian tarkasti, jotta sääntelystä saadaan aikaa kestävä. Rajavartiolaitos korostaa tarkan sijainti- ja aikatiedon saatavuuden tärkeyttä turvallisuuskriittisessä viranomaistoiminnassa ja pitää loogisena sitä, että Kyberturvallisuuskeskus toimii satelliittipalvelun vastuuviranomaisena.

Viitaten arviomuistion pohdintaan siitä, tarvittaisiinko PRS-lainsäädäntöön erillinen viittauspykälä tietoturva- ja tietosuojaperiaatteisiin sekä rekisterinpitäjän ja käsittelijän vastuisiin Rajavartiolaitos korostaa henkilötiedon käsitteen laajuutta ja monitulkintaisuutta. Vaikka nykyhetkellä tietoa ei voitaisikaan linkittää yksittäiseen henkilöön, voi se silti muuttua henkilötiedoksi tulevaisuudessa ja siksi se katsoo jo sen olemassaolon riittäväksi perusteeksi. Sijaintitieto määritellään poikkeuksetta henkilötiedoksi, kun taas paikkatieto ainoastaan tietyissä tapauksissa. Tällä hetkellä sijaintitietoa koskeva sääntely on hajaantunut eri säädöksiin. Niinpä Rikosseuraamuslaitos ehdottaa, että voisi olla selkeää, että sijaintitiedon käsittelyperiaatteita tarkennettaisiin tietosuojaperiaatteiden osalta.

Rikosseuraamuslaitos kannattaa ehdotusta siitä, että PRS-palvelun infrastruktuuripalvelun ja sen laitetilojen tulisi sijaita Suomessa ja palvelu tuottaa Suomessa, sillä se on tärkeä periaate tietoturvan, tietosuojan ja jatkuvuuden hallinnan näkökulmasta.

Ilmatieteenlaitos totesi lausunnossaan, että se on keskeisessä roolissa käynnissä olevassa suunnittelutyössä kansallisen Avaruustilannepalvelun perustamiseksi. Palvelussa saatetaan tarvita PRS-signaalin käyttöönottoa, minkä vuoksi Ilmatieteenlaitos näkee tärkeäksi, että lakiehdotuksen 271 c § mahdollistaisi PRS-palvelun käyttämisen myös usean ministeriön alaisuudessa toimivalle organisaatiolle, joka ei välttämättä toteuta kaikilta osin arviomuiston lakiehdotuksessa mainittua suomalaisen viranomaisen, oikeushenkilön tai viranhaltijan määritelmää.

Huoltovarmuuskeskus esittää lausunnossaan, että hallituksen esityksessä kuvattaisiin arviomuistiotia tarkemmin, mistä osista PRS-palvelun kotimainen kokonaisuus koostuu sekä kuvattaisiin PRS-palvelun rakenne ja sen eri osat (korkean tietoturvan palvelu, päätelaitteet, vastaanottimet ja turvamo-
duulit ym.). Lisäksi toivotaan määriteltävän, mitä ovat arviomuistiossa viitatu ”tarjottavat palvelut” sekä satelliittipalvelun infrastruktuuripalvelut, joiden edellytetään sijaitsevan Suomessa. Huoltovarmuuskeskuksen kanta on, että lakiesityksen 271 b §:n toisen momentin 4 kohdassa tarkoitettu laitehallinnan vaatimus koskee päätelaitteiden hallintaa, mutta ei päätelaitteita itseään. Huoltovarmuuskeskus tukee arviomuistiossa esitettyä tarvetta määritellä PRS-palveluun liittyvä varautumisen taso.

PRS-palvelun palveluntarjoajan toiminta on rinnastettavissa turvallisuusverkon palveluntuottajaan, eikä niistä perittävien maksujen suuruus saa ylittää palveluntarjoajalle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrään. Lausunnossaan se toteaa, että on tärkeää, että laissa tai sen perusteluissa otetaan kantaa kokonaiskustannusten laskentatapaan.

Huoltovarmuuskeskus ottaa myös kantaa arviomuistiossa esitettyyn tarkastustoimintaan. Se viittaa arviomuistion alaviitteeseen, jossa todetaan, että Liikenne- ja viestintävirastolla ei ole resursseja toteuttaa PRS-palvelun salausteknisen materiaalin hallinnan tarkastusta, minkä johdosta Erillisverkkojen pitäisi voida avustaa Liikenne- ja viestintävirastoa tässä viranomaistehtävässä. Huoltovarmuuskeskus korostaa Erillisverkkojen tehtävän avustavaa luonnetta, sillä julkisen vallan käyttöä ei voi siirtää yksityiselle. Huoltovarmuuskeskus toteaa, että myöskään Erillisverkoilla ei ole tällaisia resursseja, ja kysyykin, kannattaisiko resurssit hankkia Erillisverkoille (eikä Liikenne- ja viestintävirastolle), jolloin resurssien toiminnan valvonnasta tulisi ylimääräinen organisaatorajat ylittävä työtaso verrattuna siihen, että Liikenne- ja viestintävirasto hankkisi resurssit itse. Huoltovarmuuskeskukselle on epäselvää, miksi Erillisverkot olisi parempi hoitamaan tarkastuksia kuin Liikenne- ja viestintävirasto, joten se toivoo, että asia perusteltaisiin tarkemmin hallituksen esityksessä. Lisäksi Huoltovarmuuskeskus huomauttaa, että tarkastuksen kustannukset tulevat perityiksi joka tapauksessa joko asiakashinnoissa tai valtion budjettirahoituksena.

Maanmittauslaitos huomauttaa lausunnossaan, että arviomuistiossa maa- ja metsätalousministeriö on mainittu tahona, joka on ollut valmistelemaan käyttöönottoa. Tosiasiallisesti valmistelusta on kuitenkin pitkälti vastannut Maanmittauslaitoksen Paikkatietokeskus. Toisekseen Maanmittauslaitos toteaa, että sen toimintaan uusi sääntely ei eksplisiittisesti vaikuta, mutta viitaten arviomuistion sivuun 3, jossa todetaan, että *”Virastolakiin tulisi tehdä kirjaus siitä, että Liikenne- ja viestintävirasto vastaa PRS-palvelun järjestämisestä. Tällä varmistetaan, että vastuu säilyy virastolla, mutta virasto voisi huolehtia PRS-palvelun järjestämisestä tekemällä sopimuksia palvelun tarjoajien kanssa. Lisäksi tämä kirjaus mahdollistaa valtion budjetista maksettavan määrärahan PRS-palvelun toteuttamiseksi.”*, haluaa Maanmittauslaitos korostaa paikkatietokeskuksen asiantuntemusta Galileo-satelliittipaikannusjärjestelmästä ja siten muun ohella sanottuun järjestelmään liittyvän PRS-palvelun järjestämisessä.

Poliisihallitus keskittyy lausunnossaan arviomuistiossa esitettyihin avoimiin kysymyksiin, jotka liittyvät PRS-palvelun rahoitusjärjestelyihin, liikenne- ja viestintäministeriön ohjausrooliin, PRS-käyttäjien vaikuttamismahdollisuuksiin sekä tietosuojaviittauksiin. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan Erillisverkkojen toiminta PRS-palvelun osalta tulisi kattaa valtion rahoituksella. Kriittinen palvelu tulee tuottaa viranomaispalveluna ja siksi on tärkeää taata palvelun toimittajan perusrahoitus. Erillisverkkojen

tulee suunnitella toimintansa siten, että se pystyy tuottamaan palvelut annettujen määrärahojen puitteissa. Poliisihallitus kannattaa esitystä siitä, että talousarvioesityksessä Liikenne- ja viestintäviraston toimintamomentin päätösosaan lisätään kirjaus PRS-määrärahojen käytöstä.

Esitetyissä suunnitelmissa kustannusvaikutukset on suunniteltu kohdennettavan viranomaisliittymiin (Virve 2.0). Tämän vuoksi kustannukset käyttäjävirastoille tulee olla tiedossa vuosiksi eteenpäin. Tärkeintä on kustannusten ennustettavuus. Poliisihallitus pyytää, että liikenne ja viestintäministeriö ja valtiovarainministeriö sopivat tarkoituksenmukaisesta ohjauksesta ja yhteensovittamisesta liittyen PRS- ja Virve-palvelun ohjaukseen, koska ne liittyvät oleellisesti toisiinsa.

Palvelun käyttäjien vaikutusmahdollisuudet tulisi huomioida nykyisissä rakenteissa. Palvelun käyttö liittyy vahvasti uuden teknologian Virve 2.0 käyttöön, joten palveluun liittyvät asiat tulisi käsitellä Virveryhmissä. Näkemyksemme mukaan ei ole tarvetta muodostaa uusia ryhmiä käyttäjien tarpeiden huomioimiseksi.

Poliisihallitus pyytää arvioimaan, voisiko tietoturvan, tietosuojan ja rekisterinpidollisten säädöskirjausten osalta hyödyntää VM:n valmistelemia säädöksiä liittyen turvallisuusverkkotoimintaan. Poliisihallitus myös korostaa PRS-palvelun tärkeyttä poliisin operatiivisessa toiminnassa. Tämän vuoksi on tärkeää, että sisäministeriötä ja sitä myötä poliisin ja muiden turvallisuusviranomaisten näkemyksiä kuullaan jatkossa ja heidän on mahdollista päästä mukaan valmisteleviin työryhmiin.

Suomen Erillisverkot Oy lausui PRS-palvelun rahoituksen osalta, että PRS-toiminnan mahdollinen voitto tulisi kohdentaa PRS-liiketoimintaan liittyvän investointikyvykkyyden luomiseen sekä palveluiden kehittämiseen. Vähimmäisedellytyksenä on kuitenkin, että PRS-toiminta kattaa Erillisverkoille siitä aiheutuvat kulut Liikenne- ja viestintäministeriön strategiseen ohjausrooliin voisi Erillisverkkojen lausunnossaan esittämällä tavalla kuulua esimerkiksi palveluiden hinnoittelumallien ja hintojen vahvistaminen, palveluiden käyttöönoton hyväksymismenettelyn määrittely ja hyväksyntä, turvallisuus- ja varautumisvaatimusten määrittely ja vaatimustenmukaisuuden todentamisperiaatteiden määrittely. Ohjauksen toteuttamisessa voisi hyödyntää esimerkiksi Turvallisuusverkkotoiminnan hallintaa varten kehitettyä hallintamallia soveltuvin osin.

Erillisverkot viittaa lausunnossaan arviomuistion lainsäädäntöehdotuksen tietosuojavaatimuksia koskevaan kohtaan ja toteaa, että kansallisten ja kansainvälisten tietoturva- ja tietosuojamääräysten tulisi olla Erillisverkkojen saatavilla ja käytettävissä PRS-palvelun suunnittelun ja toteutuksen aikana, joko lakiin kirjattavana pykälänä tai jollakin muulla tavalla. Lisäksi Erillisverkot kannattaa arviomuistiossa esitettyä valmistelun organisointiehdotusta ja ilmoittaa viitaten arviomuistion kirjaukseen investointivaiheen konsulttisopimuksesta, että Liikenne- ja viestintävirasto ja Erillisverkot ovat jo solmineet sopimuksen PRS-operaattorihankkeen investointivaiheen suunnitteluosan toimenpiteistä. PRS-palvelun tuottamiseen ja käyttöön liittyvään tarkastusoikeuteen liittyen Erillisverkot toteaa, että salausteknisen materiaalin hallinnan tarkastaminen kuuluu viranomaiselle ja viranomaisen tulisi hankkia siihen tarvittavat resurssit.

Lisäksi Erillisverkot toteaa, että termi ”korkea tietoturva” tulisi määritellä tarkemmin ja että turvallisuuden ja varautumisen vaatimukset tulisi määritellä kaikille palvelun komponenteille erikseen. Lisäksi se kysyy, tulisiko ehdotetussa 271 a §:ssä mainita myös SVPL 325 §:n mukainen Liikenne- ja viestintäviraston tarkastusoikeus ja tulisiko Erillisverkkojen sidosyksikköasema huomioida palvelun tarjonnassa eri käyttäjätahoille. Lisäksi se ehdottaa vaihtoehtoista sanamuotoa lainsäädäntöehdotuksen 271 b §:n 1 momentin palveluntarjoajan määritelmään ja kysyy, mitä muita lakeja palveluntarjoajaan sovelletaan kuin mainittu vahingonkorvauslaki. Lisäksi se kysyy, riittäisikö vahingonkorvauslaki kattamaan kaikki mahdolliset vahingonkorvausta edellyttävät tilanteet.

Arviomuistiossa todetaan, että olisi pohdittava, pitäisikö määritellä ilmaisu ”tarjottavat palvelut” koska Erillisverkot on määritelmällisesti palvelun tarjoaja, mutta laissa listataan vain tehtävät. Erillisverkot

toteaa, että ”tarjottavat palvelut” tulisi määritellä siten, ettei määritelmä estä tarpeettomasti erityyppisten palveluiden tarjoamista. Erillisverkot huomauttaa, että Virve 2.0 -palvelu ei itsessään mahdollista PRS-palvelua.

Erillisverkkojen käsityksen mukaan infrastruktuuripalvelujen tuottamisen, ylläpidon ja kehittämisen vastuualueita tulisi vielä tarkastella, etenkin PRS-viranomaisen tiloihin sijoitettavien infrastruktuurin osien osalta. Erillisverkot kannattaa periaatteessa nykyisen kaltaisen pääkäyttäjämallin ulottamista myös PRS-palveluun. Tulisi pohtia, kattaako kirjaus ”...tietojen välittämisestä pääkäyttäjille” kaikki mahdolliset tapaukset vai voisiko palvelussa olla myös käyttäjiä pääkäyttäjäkonseptin ulkopuolelta.

Erillisverkot toteaa, että lakiehdotuksessa tulisi määritellä tarkemmin, mitä palvelun osien laitehallinnalla ja muilla tukitoiminnoilla tarkoitetaan. Palveluun liittyvän infrastruktuurin ylläpidon (johon voi laskea kuuluvan myös kyseisten laitteiden hallinnan) vastuualueita tulisi vielä tarkastella. Päätelaitteiden osalta ei ole selvää, pystyykö tai tulisiko Erillisverkkojen hallita itsenäispäätelaitteita teknisesti. Avustettavien päätelaitteiden osalta Virve 2.0 -päätelaitteet tulisivat Erillisverkkojen päätelaittehallinnan ympärivuorokautisen tukitoiminnon piiriin, mutta eivät muut päätelaitteet. Lisäksi varautumiseen viitaten huomautetaan, että PRS-palvelulle tulisi määritellä turvallisuuden vaatimukset. Ehdotuksen 271 f §:ään (vientivalvonta) liittyen Erillisverkot kysyy, koskeeko 1 momentissa tarkoitettu henkilön tai kuluvälineen mukana kuljetettavaa päätelaitetta.

Sisäministeriö, Rajavartiolaitos, Suojelupoliisi ja Business Finland ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa asiassa.